

XIV. DRŽAVNO PREVERJANJE USPOSOBLJENOSTI EKIP PRVE POMOČI CIVILNE ZAŠČITE IN RDEČEGA KRIŽA – ANALIZA DELA EKIP

XIVth national verification of Civil Protection and Red Cross first aid teams qualification – analysis of teams' work

Damjan Slabe*, Lučka Kosec**, Darja Horvat***, Radoljub Šutanovac**** UDK 614.88:351.743

Povzetek Abstract

Ob hudih naravnih in drugih nesrečah je lahko veliko število poškodovanih in/ali obolelih oseb hkrati, lahko pa nastanejo tudi take okoliščine, ki profesionalni zdravstveni službi onemogočajo hiter dostop do prizadetega prebivalstva. V takšnih razmerah se pokaže pomen sil za zaščito reševanje in pomoč, med katere sodijo tudi ekipe prve pomoči. Dne 11. oktobra 2008 je bilo v Novem mestu XIV. državno preverjanje usposobljenosti ekip prve pomoči civilne zaščite in rdečega križa. Vseh štirinajst sodelujočih ekip je na šestih simuliranih nezgodah oskrbelo 26 poškodovanih in obolelih oseb. Analiza dela ekip je pokazala, da obstajajo precejšnje razlike v usposobljenosti ekip. Uspešne ekipe poskrbijo za lastno varnost in varnost poškodovanca, ocenijo odzivnost in prizadetost ter ga ustrezno oskrbijo. Pri delu ekip so se pokazale tudi pomanjkljivosti, njihovemu odpravljanju bo treba v prihodnje nameniti večjo pozornost. Analiza dela vodij ekip je pokazala, da vodje, ki tudi operativno delajo (nudijo prvo pomoč), ekipe ne vodijo učinkovito. Potrebna so dodatna usposabljanja za vodje ekip, pa tudi usposabljanja članov ekip o temeljnih postopkih oživljanja (za vse starostne skupine). V prihodnje mora biti pri usposabljanju ekip večji poudarek na zaščiti bolnika pred vremenskimi vplivi, pristopu k psihotraumatisiranim osebam in prenosu poškodovanca. Regijska in državna preverjanja predstavljajo veliko vzpodbudo in prispevek k dvigu znanja ekip prve pomoči. Z njimi je smiselno nadaljevati tudi v prihodnje.

In the event of a major natural and other disaster we may have to deal with a great number of injured and/or sick persons all at once; in addition the circumstances may prevent fast access by professional medical services to the affected population. In such conditions, the importance of the forces for protection and relief is apparent; these include first aid teams. On 11th October 2008 in Novo Mesto, the XIVth national verification of Civil Protection and Red Cross first aid teams was held. All fourteen participating teams provided first aid to 26 injured and sick persons at the six working places (simulated accidents). The analysis of the teams' work showed that there are significant differences as far as the qualification of teams is concerned. Successful teams take care of their own safety and the injured person's safety, evaluate the person's responsiveness and the degree to which they are injured and provide proper care. Some weaknesses were noticed during the teams' work, and greater attention will have to be dedicated in the future to their elimination. Analysis of the team leaders' operations showed that leaders who are involved in operational activities (i.e. who provide first aid) are not efficient as team leaders. Additional training is needed both for team leaders as well as refresher training for team members (for all age groups). In the future, greater importance will have to be placed on the protection of the sick person from the weather; the approach to persons experiencing psychological trauma and on the transportation of the injured person. Regional and national evaluations act as a great incentive and contribute to increasing the knowledge and skills of the first aid teams. It makes sense to continue organizing them in the future.

* mag., Univerza v Ljubljani, Zdravstvena fakulteta, Poljanska cesta 26 a, Ljubljana, damjan.slabe@zf.uni-lj.si

** dr. med., Splošna bolnišnica Novo mesto, Šmihelska c 1, Novo mesto, lucka.kosec@sb-nm.si

*** Rdeči križ Slovenije, Mirje 19, Ljubljana, darja.horvat@rks.si

**** Rožna dolina, Cesta 1/8, Ljubljana

Uvod

Izjemna pokrajinska raznolikost Slovenije povečuje število različnih vrst naravnih in drugih nesreč. Nekatere imajo za posledico predvsem veliko materialno škodo, druge ogrožajo tudi človeška življenja. Ob hudih naravnih in drugih nesrečah je lahko veliko število poškodovanih in/ali obolelih oseb hkrati, nastanejo pa lahko tudi take okoliščine, ki profesionalni zdravstveni službi onemogočajo hiter dostop do prizadetega prebivalstva. V takšnih razmerah se pokaže pomen sil za zaščito, reševanje in pomoč, med katere sodijo tudi ekipe prve omoči (ekipe PP). Po doktrini zaščite, reševanja in pomoči (Vlada Republike Slovenije, 2002) imata ob nesrečah zaščita in reševanje človeških življenj prednost pred drugimi zaščitnimi in reševalnimi ukrepi. Prav pravočasno in pravilno izvajanje PP (še zlasti nujnih in neodložljivih ukrepov) lahko poškodovanemu ali nenadno zbolelemu reši življenje, izboljša možnosti za čim boljše ozdravitev in prepreči invalidnost. To so tehtni razlogi, ki nas vzpodbujajo k temu, da se moramo za soočenje z nesrečami in dajanje PP načrtno, pravočasno in neprenehoma usposabljeni ter utrjevati svojo pripravljenost.

Preverjanju usposobljenosti ekip PP za delovanje v različnih okoliščinah, obnavljanju praktičnega znanja, vzdrževanju usposobljenosti ter med člani spodbujati težnjo po čim boljšem izvajanju PP, je bilo namenjeno XIV. državno preverjanje usposobljenosti ekip PP civilne zaščite (CZ) in rdečega križa (RK) v Novem mestu 11. oktobra 2008 (v nadaljnjem besedilu: preverjanje). Namen preverjanja je bil tudi, da se okrepi delo na področju PP v občinah in podjetjih (ustanavljanje ekip, kadrovsko dopolnjevanje, usposabljanje članov, opremljanje itd.), da bi tako izboljšali obstoječe stanje na področju PP v Sloveniji. Preverjanje so organizirali:

- Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje (URSZR),
- Glavni odbor Rdečega križa Slovenije (GO RKS),
- Mestna občina Novo mesto,
- Izpostava URSZR Novo mesto in
- Območno združenje RK Novo mesto.

Predpostavke preverjanja

Da bi PP in poslanstvo ekip PP čim bolj približali občanom, je bila trasa preverjanja načrtovana v mestnem jedru

Delovno mesto	Lokacija	Predpostavka	Število poškodovanih/ obolelih
1	park Janeza Trdine	učna delavnica: predstavitev delovanja sistema zvez ZA-RE: pripadniki so se seznanili z uporabo radijske postaje ZA-RE in izvedli povezavo z ReCO Novo mesto;	
2	športno rekreacijski center Loka	nesreča pri športnem plezanju: pri treningu na plezalni steni je prišlo do nesreče, ko je plezalec omahnil s stene. Pri tem se je poškodoval tudi varujoči, ki mu je vrv nekontrolirano zdrsela skozi dlan. V sosednji smeri se je plezalec pod vrhom smeri močno prestrašil in nepravilno prijel za varovalni klin. Spodrsnilo mu je, pri tem pa si je hudo poškodoval prst na roki. Eden od gledalcev je doživel epileptični napad;	4
3	trgovski in kino center TUŠ	požar v kinu: v kinodvorani je med predstavo prišlo do požara. Operativne gasilske enote GZ Novo mesto že posredujejo: izvedejo reševanje in evakuacijo obiskovalcev ter obvladajo požar. V nesreči se je poškodovalo in zastрупilo več obiskovalcev kina;	5
4	obrežje reke Krke – levi breg ob zgradbi potapljaškega društva Pristan	nesreča pri čolnarjenju: po reki Krki se je s čolni spuščala večja skupina mladih, ki so bili na zaključnem izletu. Pri tem so se zabavali in popivali. Prišlo je do prevrnitve čolna in do utopitve dveh udeležencev, ena oseba pa je pogrešana. Potapljaška služba in vodniki reševalnih psov so že na delu;	4
5	glavni trg pred mestno hišo	prometna nesreča: na Glavnem trgu je prišlo do prometne nesreče v kateri so udeleženi osebni avto, manjše dostavno tovorno vozilo in kolesar. Natančno število udeležencev nesreče zaenkrat še ni znano. Gasilska služba je na terenu in izvaja tehnični del reševanja;	5
6	mednarodni park	neurje: v parku pod vodstvom skavtov in tabornikov poteka mednarodni tabor mladih. Med taborjenjem je prišlo do neurja s točo. Podrlo se je nekaj dreves, ki so padla tudi na šotore. Poškodovalo se je več oseb;	4
7	prostori KRKE, d.d., Trubarjeva ulica 1	delovna nesreča: v obratu tovarne Krka se je pripetila delovna nesreča, v kateri se je nekaj zaposlenih zastрупilo z nevarno snovjo. Po treh minutah se na prizorišču pojavi mama z otrokom v naročju, ki ne diha.	4

Preglednica 1. Predpostavke delovnih mest na XIV. državnem preverjanju usposobljenosti ekip PP CZ in RK

Table 1. Assumptions in regard to work places at the XIVth National Civil Protection and Red Cross first aid teams' qualification evaluation

Slika 1. Ocenjevanje dela ekipe prve pomoči OZ RK Ljubljana na delovnem mestu 6 – »vihar«. (Foto: R. Kokol, Asja d. o. o. Novo mesto)

Figure 1. Evaluation of the Ljubljana Red Cross Regional Association's team at workplace no.6 – "the storm" (Photo: R. Kokol Asja d.o.o. Novo mesto.)

Novega mesta. V ta namen je bilo pripravljenih šest delovnih mest v obliki realistično pripravljenih ponazoritev nesreč in ena učna delavnica (preglednica 1).

Pri pripravi in izvedbi posameznih predpostavk so sodelovali:

- delovno mesto 1: Služba za informatiko in komunikacije URSZR v sodelovanju z ZRS ter Radio klubom Novo mesto
- delovno mesto 2: Gorska reševalna zveza Slovenije – RC Ljubljana
- delovno mesto 3: operativne enote Gasilske zveze Novo mesto

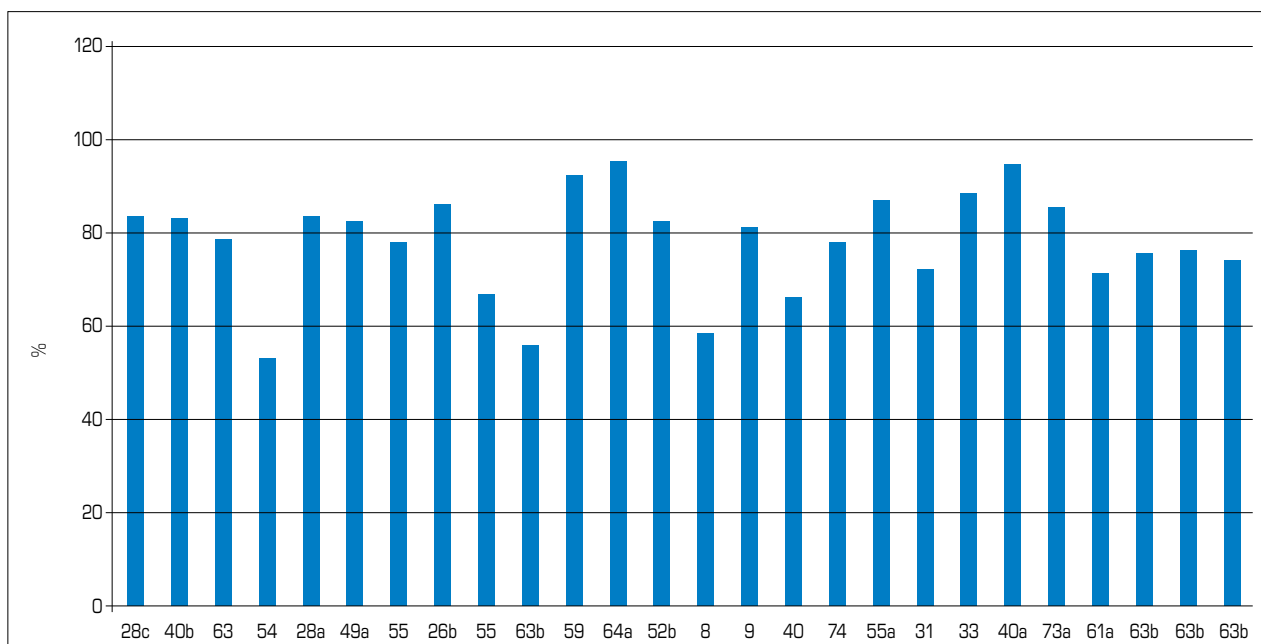
- delovno mesto 4: SPZ – Podvodna reševalna služba, društva KPA in M3, enota reševalnih psov Kinološke zveze Slovenije in Zveza vodnikov reševalnih psov
- delovno mesto 5: Gasilsko reševalni center Novo mesto
- delovno mesto 6: skupina tabornikov Gorjanski medvedje in društvo tabornikov Rod gorjanskih tabornikov Novo mesto
- delovno mesto 7: reševalna enota Krke, d. d.

Predstavitvene dejavnosti za člane ekip in splošno javnost so potekale tudi na vmesnih lokacijah, tako imenovanih »počivališčih«.

Počivališče	Lokacija	Dejavnost	Nosilec/izvajalec
1	UE Novo mesto	predstavitve Novega mesta	TIC Novo mesto, turistično društvo in aktiv kmečkih žena Novo mesto
2	ŠRC Loka	predstavitve CZ, opreme in sredstev ZRP, MTS zaščite in reševanja	SNOOS, NUS – Izpostava URSZR Novo mesto, RKB – Izpostava URSZR Brežice
3	pod Šmihelskim mostom	predstavitve JRS, opreme in sredstev	jamarska reševalna služba pri JZS
4	desni breg Krke pri Šmihelskem mostu	predstavitve PRS, opreme in sredstev	SPZ – podvodna reševalna služba
5	Glavni trg	priprava ekipe za delo na naslednjem delovnem mestu	/
6	Prešernov park	predstavitve uporabe zajemalnih nosil	reševalna služba ZN Novo mesto
7	Rozmanova 8	predstavitve OZ RK Novo mesto	prostovoljci OZ RK Novo mesto

Preglednica 2. Dejavnosti na počivališčih v okviru XIV. državnega preverjanja usposobljenosti ekip PP CZ in RK

Table 2. Activities at the rest places during the XIVth National Civil Protection and Red Cross first aid teams' qualification evaluation

Slika 2. Povprečno dosežen odstotek oskrbe posameznega bolnika/poškodovanca na XIV. državnem preverjanju usposobljenosti ekip prve pomoči CZ in RK.

Figure 2. Average percentage of care provided for individual sick/injured persons at the XIVth National Civil Protection and Red Cross first aid teams qualification evaluation

Člani ekip so se seznanili tudi z delom drugih sil iz sistema za zaščito, reševanje in pomoč, s katerimi ob resnični veliki nesreči tudi sodelujejo.

Poškodbe so bile na vsakem delovnem mestu prikazane realistično. Za realistični prikaz poškodb in psihosomatskih stanj je poskrbelo šest usposobljenih maskerjev RKS. Ti so na imitatorjih poškodb maskirali poškodbe in stanja, nastala ob različnih nezgodah. Skupno je bilo vključenih 26 imitatorjev in 15 statistov. Z imitatorji smo dan pred izvedbo preverjanja izvedli priprave, kjer so dobili napotke in vadili igranje posamezne poškodbe. Le dobro imitirano in odigrano poškodbo ekipa lahko prepozna in pravilno oskrbi. Pomembno je tudi, da je posamezna poškodba simulirana za vsako sodelujočo ekipo enako.

Sodelujoče ekipe

Letošnjega preverjanja se je udeležilo 14 ekip: 13 ekip, ki so na predhodno izvedenih regijskih preverjanjih dosegle 1. mesto, in ekipa območnega združenja Rdečega križa (OZ RK) Celje, ki je sodelovala izven konkurence.

	Regija	Izpostava URSZR	Ekipa
1.	Dolenjska	Novo mesto	občina Šentjernej
2.	Gorenjska	Kranj	MO Kranj
3.	Koroška	Slovenj Gradec	občina Mislinja
4.	Ljubljanska	Ljubljana	OZ RK Ljubljana Pomagam prvi
5.	Notranjska	Postojna	občina Hrpelje Kozina PGD Materija
6.	Obalna	Koper	PGD Povir
7.	Podravska	Ptuj	MO Ptuj
8.	Pomurska	Murska Sobota	MO Murska Sobota
9.	Posavska	Brežice	Nuklearna elektrarna Krško
10.	Primorska	Nova Gorica	OZ RK Idrija
11.	Vzhodnoštajerska	Maribor	občina Šentilj-Paloma
12.	Zahodnoštajerska	Celje	GZ Šentjur
13.	Zasavska	Trbovlje	občina Hrastnik
14.			OZ RK Celje*

* Ekipa je sodelovala izven konkurence.

Preglednica 3. Sodelujoče ekipe prve pomoči na XIV. državnem preverjanju usposobljenosti ekip PP CZ in RK

Table 3. Participating first aid teams at the XIVth National Civil Protection and Red Cross first aid teams' qualification evaluation

Za kakovostno tehnično pripravo posameznih delovnih točk sta poskrbela območno združenje RK Novo mesto in izpostava URSZR Novo mesto s sodelavci.

Ocenjevanje dela ekip

Delo in znanje ekip PP je spremljalo in ocenjevalo 30 ocenjevalcev – zdravnikov, po sistemu en poškodovanec – en ocenjevalec, z izjemo ocenjevanja dela psiho-travmatiziranih poškodovancev, kjer je en ocenjevalec ocenjeval oskrbo več poškodovanih na enem delovnem mestu hkrati. Na vsakem delovnem mestu je za usklajevanje dela ocenjevalcev skrbel še vodja ocenjevalcev. Ta je ekipi predstavil predpostavko delovne točke, spremljal in ocenjeval vodenje in usklajenost dela ekipe, sprejel prvo in drugo poročilo vodje ekipe (klic 112), skrbel za časovni nadzor celotne oskrbe in sprejemal morebitne pisne pritožbe ekipe. Po zaključku dela vsake ekipe je vodja ocenjevalcev zbral vse ocenjevalne pole in jih v zaprti kuverti predal prinašalcu rezultatov, ki jih je odnesel komisiji za izračun rezultatov. Vsi sodelujoči ocenjevalci so imeli veljavno licenco učitelja prve pomoči strokovnega centra za PP RKS (strokovni center). Z ocenjevalci je bil pred začetkom preverjanja izveden usklajevalni sestanek.

Delo ekip so ocenjevali na ocenjevalnih polah, ki jih je pripravil strokovni center. Pole so bile prilagojene za oceno vsakega primera (poškodbe) posebej. Za XIV. državno preverjanje so bile pripravljene ocenjevalne pole, ki so na nov način vodile ocenjevalce pri spremljanju in ocenjevanju oskrbe določene poškodbe in ocenjevanju vodenja in usklajenosti dela ekip. Pole so zasnovane na podlagi ocenjevanja na evropskem tekmovanju ekip PP (FACE – *First Aid Convention Europe*).

Slika 3. Evakuacija poškodovanih iz objekta na delovnem mestu 3 – »Požar v kino centru«. (Foto: R. Kokol Asja d.o.o. Novo mesto.)

Figure 3. Evacuation of injured persons from a building at work place 3 – "A fire in a cinema centre" (Photo: R. Kokol Asja d.o.o. Novo mesto.)

Ocena dela vodje ekip zajema:

- predstavitev sebe/ekipe,
- skrb za varnost,
- vodenje skupine na delovišču,
- klic na št. 112 v prvih treh minutah,
- poročilo vodji ocenjevalcev – drugo poročilo v 10 minutah.

Doseženo mesto	Ekipa	Doseženo št. točk	% od največjega možnega št. točk
1	občina Mislinja	2332	92,54
2	OZ RK Ljubljana Pomagam prvi	2222	88,17
3	občina Šentjernej	2134	84,68
4	MO Ptuj	2115	83,93
5	GZ Šentjur	2113	83,85
6	Nuklearna elektrarna Krško	2053	81,47
7	občina Hrpelje Kozina PGD Materija	2048	81,27
8	PGD Povir	2047	81,23
9	občina Hrastnik	2008	79,68
10	MO Murska Sobota	1987	78,85
11	MO Kranj	1968	78,10
12	OZ RK Celje*	1821	72,26
13	občina Šentilj Paloma	1783	70,75
14	OZ RK Idrija	1519	60,28

* Ekipa je sodelovala izven konkurence.

Preglednica 4. Rezultati dela ekip na XIV. državnem preverjanju usposobljenosti ekip PP CZ in RK

Table 4. Results of the teams' work at the XIVth National Civil Protection and Red Cross first aid teams' qualification evaluation

Ocenjevanje oskrbe posamezne poškodbe je potekalo po fazah oskrbe glede na vrsto poškodbe ali obolenja:

- varen pristop in predstavitev člana ekipe,
- ocena odzivnosti,
- ocena prizadetosti (prvi pregled, ugotovitev življenjsko ogrožujočih stanj),
- nudenje neposredne zdravstvene oskrbe – prve pomoči,
- drugi temeljit pregled,
- dodatni postopki prve pomoči,
- priprava za prevoz, prenos na nosila in nadzor bolnika/poškodovanca.

Posamezna dejavnost je bila ocenjena z ocenjevalno lestvico:

- dejavnost ni izvedena: ni točk,
- dejavnost je izvedena »tako – tako«: srednja vrednost,
- dobro izvedena dejavnost: najvišja vrednost točk.

Največji možni seštevek točk na ocenjevalnih polah je bil 30 za oceno dela vodje na enem delovnem mestu in 90 za oceno oskrbe posamezne poškodbe.

Vse ekipe so začele delati hkrati: glede na izžrebani vrstni red je polovica ekip začela delati na delovnih mestih, druga polovica pa na počivališčih. Od enega do drugega delovnega mesta je vsako ekipo vodil spremljevalec ekipe. Spremljevalci so bili preko sistema ZA-RE povezani z vodjo spremljevalcev, ki je spremljal njihovo delo, predvsem pa skrbel, da je delo ekip potekalo po vnaprej določenem časovnem načrtu. Po preteku vsakih 15 minut so se ekipe zamenjale.

Za nudenje PP na posameznem delovnem mestu so imele ekipe na voljo deset minut. Najprej so zagotovile zavarovanje kraja dogodka, izvedle triažo poškodovanih in obolelih, jim nudile PP in jih pripravile za prevoz ali evakuacijo. Vodja ekipe je sproti poročal o delu vodji ocenjevalcev.

Ocena dela ekip

Na šestih delovnih mestih (DM) so ekipe izvedle oskrbo poškodovancev/obolelih z naslednjimi poškodbami:

1. DM 2:

- primer 28 c: frikcijska opekline po levi dlani,
- primer 40 b: popolna amputacija kazalca desne roke; udarnina na čelu,
- primer 63: odrasli brez znakov življenja,
- primer 54: prvi epileptični napad; manjša raztrganina na hrbtišču desne roke.

2. DM 3:

- primer 28 a: obsežna opekline prsi, ramen, zunanje strani desne podlahti, nadlahti in obraza,
- primer 49 a: opekline leve podlahti, obraza in dihalne poti,
- primer 55: psihotravmatizirana oseba,
- primer 26 b: zaprta poškodba levega gležnja; zvin v desnem zapestju,
- primer 55: psihotravmatizirana oseba.

3. DM 4:

- primer 63 b: utopljenec brez znakov življenja, odrgnina desne goleni,
- primer 59: obsežna raztrganina desne goleni in izpah desnega komolca,
- primer 64 a: zmerna splošna podhladitev z motnjami zavesti,
- primer 52 b: akutni alkoholni opoj, bolnik bruha, po 5 minutah izgubi zavest, diha.

4. DM 5:

- primer 8: raztrganina okoli oči in izbiti prednji zob,
- primer 9: raztrganina na levi strani čela in na nosu; nezavesten, diha,
- primer 40: serijski zlom reber na levi strani prsnega koša z oteženim dihanjem; krvavitev iz nosu; ukleščen v avtomobilu,

Poškodovanec/ oboleli	Situacija											
	doseženo število točk											
	DM 2 plezalna stena		DM 3 požar		DM 4 čolnarjenje		DM 5 prometna nesreča		DM 6 neurje		DM 7 delovna nesreča	
	1.	št. točk	2.	št. točk	3.	št. točk	4.	št. točk	5.	št. točk	6.	št. točk
1	63	991	28a	1055	63d	707	8	742	40a	1194	63b	964
2	28c	1056	49a	1039	59	1168	40a	835	73a	1077	63b	964
3	40b	1050	55	985	64a	1206	9	1026	31	915	63b	938
4	54	673	26b	1087	52b	1044	74	985	33	1122	61a	900
5			55	843			55	1100				
Vodje skupine		232		281		248		247		266		276
Seštevek točk		4002		5290		4373		4935		4574		4042
%		73,30 %		78,72 %		80,09 %		73,44 %		83,77 %		74,03 %

Preglednica 5. Rezultati oskrbe poškodb na XIV. državnem preverjanju usposobljenosti ekip PP CZ in RK

Table 5. Results of care for injuries at the XIVth National Civil Protection and Red Cross first aid teams' qualification evaluation

- primer 74: pik čebele; slepa oseba,
- primer 55a: psihotravmatizirana oseba z raztrgano na levi strani čela.

5. DM 6:

- primer 31: stisnjenje spodnjih udov; odrgnina na čelu; umazana odrgnina na hrbtnišču leve roke,
- primer 33: zaprt zlom obeh kosti desne podlahti; obsežna udarnina desnega kolena,
- primer 40 a: amputacija dela leve roke, palec ni poškodovan,
- primer 73 a: tujek v stegnu.

6. DM 7:

- primer 61 a: dojenček z življenjsko nevarno zaporo dihalne poti,
- primer 63 b: odrasli brez znakov življenja; AED je na voljo,
- primer 63 b: odrasli brez znakov življenja; AED je na voljo,
- primer 63 b: odrasli brez znakov življenja; AED je na voljo.

Analiza dela vodje ekipe

Pri analizi dela vodij ekip izstopajo naslednje ugotovitve:

- med delom vodij so precejšnje razlike, kar se kaže tudi v razponu ocene dela vodje: od največ 95,6 % do najmanj 66,1 % doseženih možnih točk. V povprečju so vodje dosegli 86,8 % možnih točk;
- vodje so dosegli največ točk na DM 3 (požar v kinu), nato na DM 7 (delovna nesreča) in na DM 6 (neurje). Najmanj točk so vodje dosegli na DM 2 (nesreča pri športnem plezanju).

Vodje najboljše uvrščenih ekip delujejo umirjeno: predstavijo sebe in ekipo ob prihodu na kraj nesreče. Pri svojem delu skrbijo za lastno varnost, varnost članov ekipe, poškodovancev in navzočih. Pregledajo celotno prizorišče, odstranijo ali zavarujejo nevarne predmete. Zbirajo podatke o poškodbah, boleznih, stanju poškodovanih, obolelih. Pri vodenju ekipe in delegiranju nalog so praviloma odločni. Prvo poročanje vodji ocenjevalcev izvedejo v prvih treh minutah. Vsebina klica je ustrezna. Drugo poročilo vodji ocenjevalcev je v okviru desetih

Slika 4. Delo ekipe prve pomoči mestne občine Murska Sobota – oskrba nezavestnega poškodovanca na delovnem mestu 5 – prometna nesreča (foto: J. Orešnik)

Figure 4. The work of the first aid team from the Murska Sobota Municipality – care provided to an unconscious injured person at work place 5 – “car accident” (Photo: J. Orešnik)

Slika 5. Pristop k mami z otrokom, ki ne diha, na delovnem mestu 7 – »delovna nesreča«. (foto: R. Kokol, Asja d. o. o. Novo mesto)

Figure 5. Approach made to a mother with a child who is not breathing at work place 7 – "work accident" (Photo: R. Kokol Asja d.o.o. Novo mesto.)

minut z ustrezno vsebino. Večinoma je splošni vtis dela vodje ocenjen z dobro.

Vodje, ki so dosegli najmanj točk, se vedno ne pozanimajo o splošni nevarnosti na prizorišču. Nalog članom ekipe ne delegirajo jasno in odločno, nimajo pregleda nad celotnim terenom, ne uspejo zbrati podatkov o vseh poškodovanih, zato tudi prvo poročilo (klic na 112) ni popolno. Niso gotovi glede števila poškodovancev, glede opredelitve stopnje poškodbe in potrebne pomoči. Značilno za te vodje je, da preveč operativno delajo, zato ne najdejo vseh poškodovancev. Na spremembe okoliščin med posredovanjem ne reagirajo učinkovito. Drugo poročilo ni vedno izvedeno. Splošni vtis vodenja ekipe je nervozno in neodločno vodenje ter slabša iznajdljivost.

Analiza oskrbe poškodovanih/obolelih

Ekipe so najboljše oskrbele naslednje primere poškodb/obolenj:

- primer 64 a: zmerna splošna podhladitev z motnjami zavesti,
- primer 40 a: serijski zlom reber na levi strani prsnega koša z oteženim dihanjem; krvavitev iz nosu; ukleščenost v avtomobilu, in
- primer 59: obsežna raztrganina desne goleni in izpah desnega komolca.

Ekipe so imela največ težav z oskrbo naslednjih primerov poškodb/obolenj:

- primer 54: prvi epileptični napad; manjša raztrganina na hrbtišču desne roke,
- primer 63 b: odrasli brez znakov življenja; AED je na voljo, in

- primer 8: raztrganina okoli oči in izbiti prednji zob.

Pregled ocenjevalnih pol je pokazal, da člani najboljše uvrščenih ekip:

- skrbijo za lastno varnost in varnost poškodovanca;
- poškodovancu se ob prvem stiku predstavijo;
- ocenijo odzivnost in prizadetost;
- ustrezno oskrbijo poškodbe.

Iz pregleda ocenjevalnih pol vseh ekip smo ugotovili zlasti naslednje pomanjkljivosti:

- nezadostna skrb za varnost;
- člani se ne predstavijo poškodovancu;
- težave z nameščanjem poškodovanca v ustrezni položaj za nudenje PP;
- prvi in drugi pregled poškodovanca ni vedno temeljit;
- temeljni postopki oživljanja niso vedno v skladu z veljavnimi smernicami;
- oživljanje bolnika na nosilih (mehka podlaga);
- premalo psihološke podpore;
- nezadosten nadzor poškodovanca med čakanjem na prevoz;
- ne zaščitijo poškodovanca pred vremenskimi vplivi;
- težave pri prenosu in pritrjevanju poškodovanca na nosila.

Prav tako nekatere ekipe niso znale učinkovito uporabiti gorskih reševalcev ali gasilcev kot vira za kakovostnejše obvladovanje stanja na prizorišču.

Razprava in sklepne misli

Zaznati je precejšnje razlike v usposobljenosti ekip, saj je razlika v doseženem številu točk med prvo in zadnjo ekipo velika (813 točk). Ekipe so dosegle med 92,54 % (Mislinja) in 60,28 % (Idrija) možnih točk, skupaj v povprečju 77,17 %. Na eni strani imamo ekipo, ki ima že veliko izkušenj (tudi iz FACE – *First Aid Convention Europe*), na drugi pa »novov« ekipo OZ RK Idrija, ki prihaja iz regije, v kateri doslej ni bilo pričakovanega odziva za delo ekip PP. Iz tega lahko sklepamo, da so regijska in državna preverjanja pomembna vzpodbuda in prispevek k dvigu znanja ekip PP in je smiselno z njimi nadaljevati.

Podroben pregled dela ekip kaže, da je tudi v prihodnje smiselno nadaljevati s pripravo celovitih namišljenih nesreč, kjer:

- se dinamika med nudenjem PP spreminja (npr. da pridejo na prizorišče novi poškodovanci ali pa se stanje poškodovanega spremeni), s čimer vzpodbujamo ustrezno odzivnost ekip na morebitne spremembe stanja;
- s pripravo ocenjevalnih pol za »nove« poškodbe, ki niso del standardnega kompleta, ekipe vzpodbujamo, da ne delajo rutinsko, pač pa kritično pristopijo k reševanju problemov in spremljajo novosti doktrine PP;
- so navzoče tudi druge intervencijske ekipe (gorski reševalci, jamarji, gasilci, vodniki reševalnih psov,

- potapljači, policija, ...), s čimer vzpodbujamo medsebojno sodelovanje;
- so nevarne okoliščine (skrb za varnost je še prevečkrat šibek člen dela ekip).

Ocenjevalne pole ne omogočajo spremljanja dela posameznega člana ekipe (ne vemo, ali je dobro ali manj dobro delo določene ekipe posledica izvajanja oskrbe istega člana ekipe na posameznih delovnih mestih). Pripočamo, da se uvede spremljanje dela posameznega člana ekipe, da bi se lahko ob ugotovljenih pomanjkljivostih znanja članom med usposabljanjem namenilo več časa in pozornosti in prilagodilo vsebino usposabljanja. Za analizo lastnega dela ekipe po zaključku dobijo kopije ocenjevalnih pol.

Potrebna so dodatna usposabljanja ekip o temeljnih postopkih oživljanja (za vse starostne skupine: dojenček, otrok, odrasli), vključno z uporabo avtomatičnega defibrilatorja. Prav tako je potrebno tudi učenje sproščanja dihalne poti pri zapori s tujkom. Nezaostni ukrepi so opazni tudi pri zaščiti bolnika pred vremenskimi vplivi, pri oskrbi psihotraumatisiranih oseb in pri pripravi in prenosu na nosila. Pogosto manjka drugi temeljiti pregled poškodovanca. Treba bi bilo organizirati tudi dodatna funkcionalna usposabljanja za vodje ekip.

Vidni so prvi rezultati oblikovanja ekip PP RK v skladu z Uredbo o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč (Uradni list RS, št. 92/2007). Po tej uredbi ekipe za PP organizirajo gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije, šole in drugi javni zavodi, ki opravljajo dejavnost vzgoje in izobraževanja, otroškega, invalidskega in socialnega varstva ter nege starejših občanov in občine. Občine praviloma organizirajo ekipe za prvo pomoč v dogovoru s pristojnim OZ RK, lahko pa tudi v dogovoru z drugimi nevladnimi organizacijami. URSZR bo organizirala v dogovoru z RKS in drugimi nevladnimi organizacijami ter občinami do 200 ekip za prvo pomoč, ki bodo ob večji nesreči sposobne delovati na območju cele države.

Pripadniki enot za PP se izobražujejo na sedemdeseturnih tečajih PP, znanje pa obnavljajo na krajših obnovitvenih tečajih. Tako so seznanjeni z najnovejšo doktrino s področja PP. Ekipe prve pomoči so sestavljene iz najmanj treh in največ šestih pripadnikov. RKS je v letu 2008 že oblikoval 20 ekip, v ustanavljanju jih je naslednjih 10. V prvi fazi je predvidena ustanovitev vsaj po ene ekipe v vsakem OZ RK (skupaj najmanj 56). Druga faza ustanavljanja ekip predvideva, da bi glede na merila, opredeljena v uredbi (Uradni list RS, št. 92/2007), vsaka občina imela svoje ekipe: občine, ki imajo od 5.000 do 10.000 prebivalcev najmanj eno ekipo in na vsakih nadaljnjih 10.000 prebivalcev še po eno ekipo.

Temeljno poslanstvo ekip PP CZ in RK je zagotavljanje neposredne zdravstvene oskrbe – prve pomoči poškodovanim in obolelim v hudih množičnih naravnih in

drugih nesrečah. Z usposabljanjem članov ekip PP CZ in RK se širi mreža oseb, ki so sposobne nuditi učinkovito prvo pomoč prebivalcem v kraju, kjer bivajo, delajo ali se nahajajo v trenutku, ko nekdo potrebuje prvo pomoč (npr. ob prometni nesreči). Mreža dobro usposobljenih državljanov za nudenje PP je še zlasti pomembna takrat, ko se zaradi zahtevnih okoliščin reševalci v kratkem času ne morejo prebiti do ljudi, ki zaradi ujme ostanejo »odrezani od sveta«. Ekipe predstavljajo tudi možnost zagotavljanja PP ob različnih množičnih prireditvah kot podpora redni zdravstveni službi. Primeri dobre prakse to potrjujejo: sodelovanje ekip PP ob obiskih papeža v Sloveniji leta 1996 v Ljubljani, Mariboru in Postojni ter leta 1999 v Mariboru, v preteklosti vključevanje ekipe PP mestne občine Ptuj pri organizaciji kurentovanja, sodelovanje ekipe PP OZ RK Krško na javni prireditvi kolesarjenje za Darfur v Kostanjevici na Krki in drugi. V prihodnje bi bilo treba vzpostaviti formalne pogoje za večje vključevanje ekip pri zagotavljanju PP v takšnih primerih.

Veliko vloženega truda organizacijskega odbora v času priprav in odgovoren odziv sodelujočih sta prispevala k temu, da je bilo preverjanje uspešno izvedeno. Svoje je dodalo še vreme, ki je bilo tokrat organizatorjem naklonjeno. »Znanje kot celota podatkov, ki si jih vtisnemo v zavest z učenjem in vajami, je lahko naše največje bogastvo. Znanje, ki omogoča pravilno pomoč človeku v stiski ali celo reši življenje, pa je neprecenljivo.« (Ahčan, 2006)

Zahvala

Avtorji se za pripombe in predloge pri pisanju članka zahvaljujemo gospodu Janezu Melanšku, višjemu svetovalcu URSZR.

Viri in literatura

1. Kosec, L., Horvat, D., Slabe, D., Šutanovac, R., 2008. Analiza XIV. državnega preverjanja usposobljenosti ekip prve pomoči CZ in RKS. Ljubljana: Rdeči križ Slovenije, 1–47.
2. Ahčan, U., 2006. Knjigi na pot. V: Ahčan, U. Prva pomoč. Priročnik s praktičnimi primeri. Ljubljana: Rdeči križ Slovenije.
3. Republika Slovenija, Ministrstvo za obrambo RS, Uprava RS za zaščito in reševanje. Rdeči križ Slovenije, glavni odbor, 2008. Načrt priprave in izvedbe XIV. državnega preverjanja usposobljenosti ekip prve pomoči civilne zaščite in rdečega križa. Ljubljana, 1–42.
4. Uredba o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč. Ur. l. RS, št. 92/2007.
5. Vlada Republike Slovenije, 2002. Doktrina zaščite, reševanja in pomoči. <http://www.sos112.si/db/priloga/p125.pdf>. <25. 5. 2009>